

Tallinna Linna
Kesikraamapalkkogu

KOTKAS

Noorte Kotkaste juhtide ajakiri

TARTUS

8. DETSEMBRIL 1937

Nr. 11

Väljavõte Peavanema käskkirjast nr. 105.

Noorte Kotkaste tegevusse asumise aastapäeval 1937. a.

§ 1.

Seisame oma tegevuse 8. aastasse astumise lävel. Meie iga järgnev aasta toob uusi ülesandeid, laiendab tegevust ja püstitab kohustusi. Arenevas töös peabki see nii olema.

Noorte Kotkaste kaheksas tegevusaasta kujuneb aga erinevaks oma ülesannete rohkuselt. Peame selle aasta kestel rajama alused oma vanemate poiste tööle ja nende üksuste võrku arendama. Peame oma vanemate juhtide tööd täpsustama ja nende ülesandeid lõplikumalt kujundama. Peame ehitama endale juhtide ja poiste väljaõppe teostamiseks õppetsentrumi koos alalislaagrite platsidega.

Erakordse ülesandena aga tähistame meie riigi iseseisvuse 20. aasta-

J. LAIDONER,
NK Peavanem.

päeva oma igapäevases töös ja määrgime seda suurema kokkutulekuga Vöidupühäl 1938. aastal.

Meie senised töötulemused on meile andnud kindla seisukoha Eesti noorteorganisatsioonide eesotsas. Meie edaspidine töö peab selle kindlustama lõplikult ja jäädavalt. Tegevusaastapäeval soovin meie noorte kotkaste organisatsiooni liikmeskonnale ja juht-

konnale edu selleks tööks ja jõudu püsivaks sammumiseks Eesti elu edasi- viimiseks, rahvusliku vaimu kindlusta- miseks ja kõigi eesti noorte sõpruse tugevdamiseks.

J. Laidoner,
Peavanem.

J. Tedersoo,
Peastaabi ülem.

Annetati tunnustusväljendeid.

Noorte Kotkaste tegevusaastapäeval, 30. nov. s. a., annetas Peavanem noorte kotkaste Aitaja-, Teenete-, Kotkajuhi- ja Eeskujuliku noorkotka märgid ning Tee- netekirjad järgmistele vanematele, peali- kutele ja noortele:

Aitaja märk.

Peastaabi poolt: kindralmajor Kruus, Jaan, VR II/3.

Harju Malevast: Graap, Elisabeth; Väli, Roman; Külvi, Anton; Heinaru, Enn, VR II/3.

Järva Malevast: Onno, Paul; Lapp, Jaan; Kõrask, Oskar; Kaljula, Rudolf; Lenk, Peeter.

Lääne Malevast: Kasterpalu, Artur. Petseri Malevast: Grünthal, Nikolai.

Pärnumaa Malevast: Kilgas, Al- der; Miil, Al-der; Hink, Julius; nk. Ar- raste, Juhan; Karu, Jaan.

Sakalamaa Malevast: kol.-ltn. Viru, August, VR II/3; major Tarmak, Rein; Tassa, Alide; Sõrmus, Tiina; Kool, Elise.

Tallinna Malevast: major Lepp, Jaan VR II/2 ja 3; Lender, Uno; Abram, Kunnar; Riismandel, Jaan.

Tartu Malevast: kol.-ltn. Kulbok, Hugo VR II/3; major Ellandi, Julius VR II/3.

Tartumaa Malevast: Buck, Berta; Põldma, Oswald; Laagus, Artur; pk. Kop- pel, Richard; pk. Püttsepp, Eduard.

Viru Malevast: Viralu, Nikolai VR I/3; Allikas, Joosep.

Võru Malevast: Budkovsky, Anette; Uudne, Aino; Erg, Peeter; Teder, Jakob; Talusaar, Ado, VR II/3; kol. Triik, Paul VR II/3; Siimre, Harry; Pajusoo, Elfrii- de; Murro, Jaan ja Kokk, Juulius.

Teenetemärk.

Harju Malevast: Kallion, Al-der; Oja, Arnold; Sepandi, Heino; Rõõm, Ar- tur; Võmma, Evald.

Sakalamaa Malevast: nmag. Agu, Helmut.

Pärnumaa Malevast: kj. Maran, Mihkel.

Valga Malevast: kj. Laar, Johan.

Võru Malevast: kj. Omri Ernst.

Teenetekiri.

Harju Malevast: Rõõm, Helmi; Saaliste, Elvi.

Järva Malevast: pk. Reitel, Kalju.

Lääne Malevast: pk. Talving, Jo- hannes.

Pärnumaa Malevast: Illaru, Enn; nk. Kalbus, Hein.

Sakalamaa Malevast: Ibrus, Ar- thur; Avilo, Alma; Poltimäe, Ants; nk. Pa- ni, Herman; Lättemäe, Andres.

Tallinna Malevast: Kivi, Eduard.

Tartumaa Malevast: nk. Aarma, Arsi.

Viru Malevast: nk. Erme, Kusta; Lipp, Herman; Veevo, Peeter; nk. Siirak, Ott; nk. Lätt, Lui; Jõgis, Albert.

Kotkajuhi märk.

Harju Malevast: nk. Freimann, Valter.

Lääne Malevast: nk. Nõu, Rudolf.

Narva Malevast: nk. Saks, Ernst.

Petseri Malevast: nk.nk. Varul, Artur; Ilves, Oswald ja Saarniit, Richard.

Pärnu Malevast: nk.nk. Voore, Ar- vo ja Medvedev, Eugeny.

Pärnumaa Malevast: nk. Toom, Ants.

Saaremaa Malevast: nk.nk. Saa-

ret, Ain; Koel, Arvi; Vaga, Madis ja Kipper, Jüri.

Sakalamaa Malevast: nk.nk. Kalas, Peeter; Lepik, Al-der ja Kont, Johannes.

Tallinna Malevast: nk.nk. Kohk, Edgar; Vahur, Jaak; Kivi, Al-der ja Ant, Lembit.

Tartu Malevast: nk.nk. Liping, Anton; Adler, Leo ja Mõttus, Oskar.

Tartumaale Malevast: nk.nk. Kilik, Edgar ja Kuus, Arnold.

Valga Malevast: nk.nk. Tsirnask, Reinhold ja Kivisikk, August.

Võru Malevast: nk. Pallosson, Elmar.

Töö korraldamisest salgapealikute koolides.

Noortemagister Kaarel Liping.

(Järg.)

Et saavutada salgapealikute koolides käsitledavais aineis ühtlast taset, selleks peame määrama sp. kooli kavas antud teemade ulatuse. Püüan seda teha meie tavalise salgapealiku võimeile vastavalt.

Töö lihtsustamise mõttes koolide juhtidele annan üksikasjalise aine kava ühes selle käsitlemise selgitusega — meetodiga. Ei tahaks, et kõike seda täpselt püütaks teha nii, kuid kirjeldan siin, igas koolis tuleb ikkagi arvestada osavõtjate oskuslikku taset ja sellega tuleb vastavalt kohandada aine ja selle käsitusviisi. Mõnes koolis võib-olla saab antud ainet käsitleda põhjalikumalt, võib isegi laiendada, kuna teisel peab ehk natuke kärpima. Samuti ärgu ükski lektor kohkugu tagasi rakendamast oma paremat ja isikupärast meetodit — *kõik selleks, et töö kujuneks elavaks!*

Esitan kogu sp. kooli kava üksikasjalise käsitluse kolmes „Kotka“ numbris, andes korraga materjale kahe kokkutuleku sisustamiseks („Kotka“ jaanuari-number toob viimase osa). Aine jaotamine õppepäevadele ja järjestamine päevakavas jääb igal koolil oma võimaluste järgi teostada. Tuleb aga silmas pidada, et vahekord üldtundide ja salga eritundide jaotamises oleks niisugune, et lõpuks mõnes aines eritunde üle ei jääks. Seepärast tuleb näit. rivi ja esinemine ette näha igal kokkutulekul (välja arvat. viimane) üks tund iga salgaga, samuti sõlmed ja morse, mis nõuavad neljal korral käsitlemist. Mõnede teemade käsitlemine võib toimuda nii üld- kui ka eritundidena, — nendega

saab pärast isegi reguleerida mõningaid kõverusi.

Alati peab olema niipalju eriaineid, kui palju on salku, näit. kolme salga töötamisel iga salk töötab isesugusel alal — üks õpib morset, teine sõlmi, kolmas valmistab mudeleid, siis on kolme tunni jooksul kõik salgad vastavate lektorite juurest läbi käinud.

Teemasid, millede kohta pole juhatada vastavat käsiraamatut või erikirjutist, on sisuliselt käsitletud põhjalikumalt. Üldiselt on aga arvestatud, et lektorid on teadlikud õpetatavate nõuete sisust, seepärast siin vaid üksikasjaline aine ulatus. Osavõtjadki on juba vähemalt pesakotkad ja tegelikud pealikud või abid, seepärast iga tunni kava ongi nii laialdane — mõeldud kordamiseks, ühtlustamiseks ja viimistlemiseks. Kui on täiesti uus aine, seal on jäetud aega rohkem ja seal tulebki peatuda põhjalikumalt, kuipalju seda võimaldab üldiselt piiratud aeg. Oskuste kätteharjutamine ja tööde lõpetamine anda ikka koduseks ülesandeks. Järgmisel õppepäeval tingimata seda korrata kontrollimise mõttes.

Kogu töö sp. koolides peab tugema tegelikele harjutusele. Lektorid ja teised tööjuhid — hoiduge praktiliste tööde ja harjutuste juures pikist seletustist ja kõnelusist! Juhtige tähelepanu ja parandage vaid seal, kus näete viga!

Näiteks rivitunnis pikalt seletada, mis tähendab valveseisang või kuidas üks või

teine määrustik defineerib mingit seisangut, käiku, pööret või rivistumist — see on tunni igavaks venitamine. Mõne sõnaga märkida, et käsklusele „Valvel!“ võetakse niisugune seisang. Katsetame! Käsklus — Valvel! Keegi vaatas ringi: valveseisangus pole lubatud mingisugust liigutust ega ringivahtimist! — Ja tegevus käib kogu aja, pole poistel tarvis kuulata pikki seletusi ega õppida pähe definitsioone: valvel seistakse, kannad koos, varbad x^0 laiali, kehahoid nii, pea naa, vaade... jne. Eesmärk, mis tuleb saavutada: iga poiss peab oskama seista ise õieti, teist suutma kontrollida ja parandada vigu ta seisangus, vastavaid käsklusi täita ja anda! Selleks on kogu aeg vaja lasta te gut s e d a, h a r j u t a d a — sealjuures parandada esinevaid vigu.

Sõnu ei pruugi kunagi tarvitada, kui *pilt* on asja võitõimingu selgitamiseks; *pilti* mitte tarvitada, kuiseda võib poistele *demonstreerida* (ette näidata, teha); ja *demonstratsiooni* mitte kunagi, kui poisse endid võib *tegelikult töösse rakendada* või panna valmistama asja.

Pidage veel kord meeles — noored armastavad tegevust. Iga tund, mis te salgap. koolis annate, jääb *muster-tunniks* salgapealikele nende oma salga töö juhtimisel.

* * *

Kooli tegevusraamatu pidamine osutub sobivaimaks mooduseks koondada ja säilitada mitmesuguseid andmeid koolist osavõtjate, nende tööde, katsete sooritamise, laagrist osavõtu, samuti käsitletud aine ulatuse ja käsitlusviisi kohta.

Tegevusraamat võib olla taoline salga või rühma tegevusraamatuga. Raamatu avades üsna ees oleks kaunistatud tiitel-leht, näit: *Noorte Kohtaste Saaremaa Maleva Muhu malevkonna salgapealike kooli tegevusraamat*. Selle lehe võib valmistada eraldi ja kleepida ette. Edasi

oleks kirjutatud kooli staabi ja lektorite lehekülj, kus märgitud, milliseid ülesandeid keegi neist täidab. Järgneks üldnimekiri järgmiste andmetega: (järjek. nr.) ees- ja perekonnanimi, katsejärk, vanus, malevkond/rühm (kui osavõtjaid mitmest malevkonnast), amet rühmas, amet sp. koolis, märkusi. Nimekiri järjestada: sp. kooli kotkas, abikotkas, lippur, signalist, 1. salk — salgap., abi jne. Järgnevalt lehekülgedel tabel sp. koolist osavõtu, kursuslaste teadmiste ja tööde hinnangute kohta — üle kahe lehekülje (vajalikud andmed ühes hindamisaladega avaldan edaspidi).

Valgeile lehile kantakse päevakava ja selle järele kohe õppetundide lühikesed konspektid (iga lektor esitab õppepealikele) — näit.: 1. ja 2. õppepäeva töökava 4. ja 5. dets. 1937. a. (vaata „Kotkas“ nr. 10 s. a.).

Õppetundide konspekterimine on oluline selleks, et edaspidisel kooli jätkamisel oleks selge ülevaade, mis on varem käsitletud ja kust peab jätkama. Samuti on see kordamiseks vajalik.

Kuigi alljärgnevalt on tundide kohta antud konspektid, on vajalik iga lektoril aine täiesti läbi mõelda, tutvuda sellega laiemas ulatuses eriraamatute järgi (püüan iga tunni allikate koha nimetada), teha isiklikke täiendusi ja märkusi.

TUNDIDE KONSPEKTE.

Sissejuhatav üldtund (kooli ülesanne, tööulatus ja -korraldus, koolikord).

Üldiselt: salgapealike enesetäiendamise vajadusest nii teadmisis kui oskuis. Sp. kooli ülesanne ja eesmärk („Kotkas“ nr. 10 — käesoleva artikli esimene osa).

Tööulatus. Salgapealike koolis käsitletavaid alasid: 1. *Üldised loengud organi struktuuri ja noorkotkluse kohta.* 2. *Salga töö süsteem ja salga juhtimine* — (vaata kava!) mitmete loengute ja tegelike harjutuste kaudu. Kogu sp. kooli töö rajamine salgasisüsteemile. Kõigil koolist osavõtjail tuleb korraldada töö omas

Malevate vanemaid ja abivanemaid.

H. Lauri,
Tartumaa Maleva
vanem.

V. Viilup,
Petseri Maleva
vanem.

Major J. Tooming,
Petseri Maleva
abivanem.

M. Roots,
Sakala Maleva
abivanem.

salgas või rühmas siin käsitletud põhimõtete järgi.

Ülesanded: a) *omas salgas (rühmas) täielik salgasüsteem* (eriloeng selgitab seda ligemalt); b) *võtta tarvitusele salga (rühma) koonduste kavastamise vihik* („Kotkas“ nr. 10 „Rühma koonduse kavastamine“ — O. Randvee; — anda selgitusi selle täitmiseks!); c) *omas salgas tarvitusele võtta tegevusraamat*, — või kui see olemas, siis kohandada üldiste nõuetega (eriloengul ligemad seletused).

3. *Morse ja signaliseerimine* — kotkajate katse ulatuses. Signalisti erikatse sooritamise võimalusist. Mudelite tunnis valmistatava helklambi (ka summeri) kasutamine.

4. *Mudelid* — tunnis antakse valmistamise juhised, töö skeemid ja näited, alustatakse tööd, kodus lõpetatakse. Kevaldel tööde näitus, auhindad parimaile.

5. *Sõlmed ja spleisimine*. Muretseda ühtlane õppenõör (3-keeleline manillanõör, ühtluse mõttes tuleks muretseda ühiselt kooli üldkulul).

6. *Rivi ja esinemine*. Mõne lausega selgitada rivilise esinemise tähtsust meie org-is ja üldse. Sp. koolis pole rivi ja esinemine ainult vastavas tunnis, vaid

kõikjal — registreerimisel, salga ilmu-des tundi lektori juurde jne.

7. *Esmasabi* — käsitletakse ulatuses: haavad, nende sidumine ja arstimid. Kotkajate katse vastava punkti sooritamiseks tuleb teadmisi täiendada.

8. *Mängud, laulud ja lõkkeettekanäed* õhtusil koosviibimisel. Iga üksiku valmistamine mingiks ettekandeks, mängude korraldamiseks või muuks esinemiseks neil õhtuil.

Töökorraldus. Kooli kursus võetakse läbi 6 kokkutulekuga laupäevaks-pühapäevaks. Millal algab — kellaaeg? Lõpeb?

Isiklik märkmete vihik, selle jaotamine: 1. *loengud* (— salga süst., koonduste kavastamisest, organisatsioonist, mängudest jne.). 2. *joonised, skeemid* (mudelid, sõlmed jm.). 3. *signaliseerimine*; 4. *esmasabi*; 5. *muid märkmeid* (laule, nalju, ettekandeid); 6. *koonduste ülesannete lehekülg*. Vihiku kontrollimine ja hindamine.

Selgitada kursuste praktilist laadi: kõik, mis õpetatakse, rakendada kohe õppepäevade vahenädalail omas salgas (rühmas). Kodune harjutamine alati vajalik, näit. rivi seisangud, tervitamine,

kummardus, peapööre — neid harjutada suure peegli ees. Kõik oma salga (rühma) koondused kavastada vastavasse erivihikusse — tuleb esitada nõudmise korral.

Kooli lõpetamisest ja lõpukatsetest (mida hinnatakse, saavad täiendavalt teada hilisemast „Kotkast“) — tingimuste täitmise.

Suvine laager, selle ettevalmistus.

Koolikord. Koosseis moodustab rühma; selle juhtkond, ülesanded. Igakordne õppepäevade avamine ja lõpetamine tseremooniaga. Õhtune magamine, rõivaste korrapärane asetamine, öörahu, hommikune äratus ja võimlemine (korraldab üks juhtidest — noorkotka hommikune võimlemine — vaata K. Lang'u tabelid), pesemine, hommikueine. Tundide algus ja töökord — salkade vahetus lektorite juures.

Rühma ja salgakoonduse tseremooniad.

Tseremooniade läbiviimine tuleb seepärast varakult kätte harjutada, et hiljem näitlikkude koonduste korraldamisel ei tuleks koonduse alguse juures kaua peatuda.

Tavalise rühma koonduse tseremooniade pidamine peab selguma kooli igakordse ava- ja lõputseremooniast (mõnikord toimetada kooli avatseremoonia eel ka puhutuse kontrolli). Rivistamine sama, mis rühma piduliku koonduse puhul — „Kotkas“ nr. 10 — 1936. a. „Rühma pidulikud koondused“, O. Randvee.

Tavalise salgakoonduse algatseremoonia (Peastaabi teated nr. 1 ja 5).

Korrapidaja rivistab salga. Ilmub salgapealik. Korrapidaja esineb ettekandega. Salgapealik tervitab: „Tere, noorkotkad (1. salk, „Rebased“)!“ — „Tervist, pealik!“ Salgap.: „Salk, koonduse avamiseks — paigale!“ Kõik astuvad kindla korra järgi ja pöörduvad kohe näoga vastupäeva, sirutavad vasaku käe ringi keskele ja igäüks võtab tugevalt kinni oma tagaseisja käerandmest — nii moo-

dustub ilus ring kätest (senini tarvitatud käte üksteisele hunnikusse asetamine on kohmakas). Salgap. lausub: „Oleme sõbrad!“ — Kõik võtavad parema käega õlateralituse, vaade ringi keskele. Siis lausuvad koos: „Oleme sõbrad, oleme jne.“ millele järgneb moment vaikust — salgapealik tunnistab koonduse avatuks, annab käskluse: „Vabalt! Rivisse kohtadele — marss!“

Kui salgal on oma nn. kaunistatud salgakepp või ka salgalipp, siis ringi koonduses sirutab salgapealik kepi vasaku käega keskele — kõik haaravad korrapäraselt sellest kinni (osaliselt katte üksteise käsi). Olles koos lausunud koonduse avamistõutuse, järgneb moment vaikust, siis tõstetakse koos kepp ja aeglaste löökidega koputatakse kolm korda põrandale. Salgapealik tunnistab koonduse avatuks. Rivisse.

Tseremoonia käik demonstreerida ühe salgaga, pärast esinevad poisid üksteise alla salgapealikuina ja harjutavad tseremoonia läbiviimist. — Tseremooniast peab saavutatama kindel kord — ei mingit segamist ega kobavat liikumist!

„Oleme sõbrad jne.“ võib asendada mõne noorkotka seadusega, kui on seaduste õppimine ja nende mõistmise süvendamine, näit. kõik lausuvad avamisel: „Noorkotkas armastab kodu ja on ustav isamaale!“ Kooris ütlemiseks tuleb harjutada rütm. — Katsetage!

Kui rühma piduliku koonduse tseremooniast ei jõua aja puudusel korraldada, võib see jääda edaspidiseks.

* * *

Salk ja salgapealik.

Selle üldteema all tuleb kavast käsitleda järgemööda:

1. Salgasüsteem ja salgapealik (p. 4);
2. salga töökava ja selle koostamine (p. 5);
3. salga tegevuse mitmekesisamine (p. 7);
4. korraldada näitlik salgakoondus (p. 2 praktl. osast);
5. salgapealiku ülesanded katseile valmistumiseks.

seks. — Need teemad peaks üks lektor läbi võtma. Ka teisi teemasid võib siia järjestada, kuid seal võib mõni teine juhtidest käsitleda üksikuid teemasid. — Tutvuda aga enne vastava kirjandusega ja artiklitega!

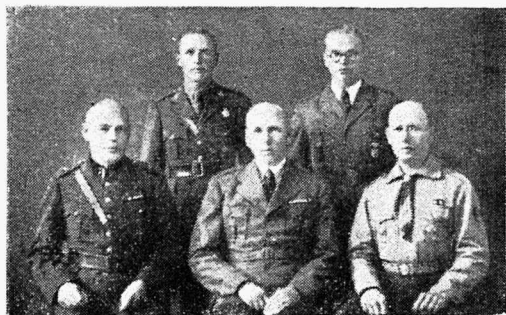
Salgasüsteem ja salgapealik.

Mis on salgasüsteem? Kuidas korraldada rühmas salkade töö? Salga- ja rühmakoonduse ülesanded. Salk — sisulise töö ja sõprusvaimu kamp; rühm — salkadevahelise töö korraldajana, tööka-vade reguleerijana, salgakoondusil läbi-võetud (õpitud) aladel võistlused, pidulikud koondused, laagrid jne. Salgategevuse üldeesmärk: noorkotkalike teadmiste, oskuste ja harjumuste omandamine salga ühisettevõtete teostamisel. Ühise töö ja tegevusega asendada ühistunnet, sõprust, leplikkust jne.; iseseisvate ülesannete andmisega üksikuile salga liikmeile nende huvialadele vastavalt kasvatada iga poissi individuaalselt.

Salgapealiku isik (samuti salgapealiku abi).

1. Iga salk saab lõppeks oma juhi sarnaseks.
2. Olla halb salgapealik — parem siis üldse mitte olla.
3. Salga vaim — see on salgapealiku vaim.
4. Salgapealikul olgu sõnade taga energiat ja teod — aluseks tema autoriteedi sünnile.
5. Salgapealik kui eeskuju (iseloome, enesevalitsemine).
6. Jälgida ja arvestada poiste iseloomu, mitte oma tahtmist peale suruda. Sõprus. Kodu ja vanemad, kodused külastused.
7. Sundimine — ei kunagi!
8. Ametite jaotuse teostamine salgas — iseseisva vastutusega ülesanded poistele!

Et poise elustada kaasa mõtlema, selleks praktiline ülesanne: olete ise pealikud, palju nõudeid on seatud pealiku isi-

Lääne Maleva staap.

Istuvad vasakult: Maleva vanema abi T. Koobas; Maleva vanem dir. A. Üksti, Maleva pealik H. Roosimägi. Seisavad: Maleva pealiku abi ltn. O. Uluots ja end. instruktor kj. L. Särm.

ku kohta — katsume märkida oma märkmikesse poiste seisukohalt nõuded pealiku suhtes — missugune ei tohi olla pealik ja missugune peab ta olema.

Missugune

a) ei tohi olla salgapealik:

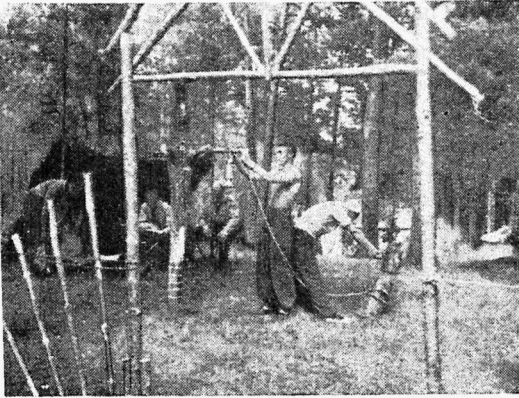
1. ennast täis
2. kelkija
3. unimüts
4. jne.

b) peab olema:

1. julge
2. otsekohene
3. „mürtsumees“
4. jne.

Siis annavad poisid ise vastused — kirjutada tahvile; poisid kirjutavad oma märkmikesse. Kodus võivad seda veel jätkata, et järgmisel korral ühiselt arutleda. Kogu tunni käsitlus peab kandma vestlusiseloomu, et poisid ei peaks olema passiivsed „loengu“ pealtkuulajad.

Kirjandus: 1. Noorkotka käsir. I lk. 26—60; 2. R. Philips'i „Salgasüsteem“; 3. „Kotkas“ nr. 1936 „Noortejuhist ja tema ülesandest“ G. Reial. „Der Sippenführer“, kõik teised NK käsiraamatud.

Lääne noorte kotkaste laagri värav.

Salgapealiku isik. Poiste huvialad. Tegevuse mitmekesistamine.

Kordamisena: missugune peab olema hea salgapealik (poiste märkmed koduste täiendustega).

Kuidas saada heaks noorkotkaks — heaks pealikuks? Salgapealiku enesekasvatatus. Eeskujud (suurte meeste elulood). — Enesekasvatust õpi nagu oskusi! — Enesele luua ja eneses kanda hea noorkotka kuju — saan selle sarnaseks!

Enesekasvatuse võtteid.

(B. Franklini enesekasvatuse tabel)

Harjutatan enese omaks:				
Kalender	14	15	16	17
1. Ärgates tõusen kohe	+	-	+
2. Valmistan koolitöö korralikult	-	+	+
3. Iga päev heategu jne.	+	+	-

Harjutatan enesest ära:				
Kalender	14	15	16	17
1. Ei valeta	+	+	+
2. Toored sõnad jne.	-	+	+

Kui on õnnestunud täita oma soov, märgitakse kuupäeva alla +, kui ei, siis —. Soovitavaid või mittesovitavaid omadusi, mis saanud harjumusiks, asendada uutega. Nii tulevad esijoones harjumusiks muuta noorte kotkaste kombed ja seadused. — Mitte aga korraga palju — siis ei täida midagi!

Käsk ja distsipliin. — Raskem käsku anda kui täita: iga üksiku jaoks peab valima käsu. Vabatahtlik käsu ülevõtmine, mitte sundus.

Karistus — objektiivne moodus — punktide süsteem (poisid ise on ühiselt koostanud, ei tundu kellelegi ülekohtusena). Punktide süsteemi pole aega siin koostada, pole erilist vajadustki selle järele, kui kellelgi on huvi, võib eraldi anda selgitust (avaldatud „Kotkas“ nr. 8/9 s. a. — „Üksustevahelisest paremusvõistluse korraldamisest“ E. Tarn; ka „Kodutütarde erikatsete kavades“ — hoolsuspaela ja hoolsusmärgi saamise kord).

Poistele jälle ühishandamiseks — mis teeb töö salgas meeldivaks ja huvitavaks? Leiavad ja märgivad üksikaladena meeldivusi tööst (ka tahvile korra kirjutada!), pole tähtis mõtete järjekord. Mõne üksikala juures võib lektor anda ligemaid selgitusi.

1. Salgapealiku sõprus;
2. mäng ja sport;
3. salga õhtud (kavas jutustused, ettekanded, naljad, laulud, väljavõtted tegevusraamatust, vaba tegutsemine jne.);
4. jalutuskäigud;
5. külastused (omavahelised, rühmadevahelised);
6. laager;
7. koonduste tseremooniad;
8. kindel kord koondusil;
9. pildistamine;
10. ühissöömingud;
11. vorm;
12. võistlused jne.

Loe: „Kotkas“ nr. 7/8 ja 9 1936. a. „Salga organisatsioonist“, A. Ohaka ja „Tegevusalasid töökavade koostamiseks“. „Der Sippenführer“.

Salga töökava ja selle koostamine.

Milleks koostatakse töökava? Rühm arvestab oma töökava koostades maleva kavasid. Salk peab arvestama rühma üldist töökava. Kes koostab rühma töökava? Rühma laiendatud staap (rühma staap + salgapealikud). Salgas koostab töökava kogu salk, mitte salgapealik üksi (kuigi salgapealikul peab enne kava valmises olema — tuleb aga näidata, et poisid ise kõik tegevusalad leiavad, siis on nad huvitatud tegevusest). Salga töökavas arvestada a) iga poissi ja b) kogu salka tervikuna.

Näitena alustada salga töökava koostamist. Tegevus jaotada üldiselt kuudele. — Aluseks võtta „Kotkas“ nr. 7/8 1936. a. „Tegevusalasid rühma töökavade koostamiseks — jotatuna kuude kaupa“.

Ülesanne: Selle alusel igal salgapealikul koostada oma salga tegevuskava kuni suvise laagrini (kaasa arvatud).

Salga koonduse kavastamine.

Üldine töökava jääb toeseks iga üksiku koonduse kavastamisel. Et koondus oleks kõigiti haarav ja poistele meeldiv, selleks on vajalik, et koondusel käsitletavad küsimused ja tööd oleksid valitud poiste huvialade vallast ja nende lahendamine toimuks elavalt, et poisid saaksid nendega koondusel praktiliselt tegelda. Iga koondus olgu täpselt kavastatud ja läbi mõeldud. Koonduse kestus (1—1½ tundi).

Koonduse üksikasjalise kava põhijaotus.

1. Koonduse avamine (3—5 min.).

Salga kogunemine, registreerimine. Korrapidaja rivistab täpselt ajaks salga. Teatamine salgapealikule. Salgap. ilmub — korrapidaja ettekanne. Salgapealik tervitab ja annab käskluse: „Avamiseks paigale!“ — Ringis randmehoid või salgakepi (-lipu) kasutamine. Sp. märksõna: „Oleme sõbrad!“ — võetakse õlatervitus, vaade keskele, ja lausutakse: „Oleme sõbrad jne.“ Aeglane koputus salgahaamriga või -kepiga ühiselt kolm korda ja salgap. lausub: „Tunnistan salga koonduse

avatuks!“ Annab vabalt! ja käskluse rivistumiseks.

Ülevaatus: käed, rõivad.

2. Meeleolu elustamine (5—10 min.).

Elav mäng, laul marssimisega või muud, aga iga koonduse jaoks ikka midagi uut. Näit. „Aumehe mäng“, „Kärevere laatu“.

3. Töö ja arutlused (30—40 min.).

See osa olgu iga koonduse jaoks üksikasjadeni ette valmistatud. Näiteks:

a) tervituse õppimine:

1. sõrmede hoid ja tähendus;
2. tervitus õla juurde paigal ja käes;
3. tervitus mütsi juurde paigal ja käes;
4. liputervitus.

Tegelikud harjutused kogu aeg, et terve salk korraga saaks olla tegevuses: poisid liiguvad üksteise järel pealikust mööda ja tervitavad. Pealik parandab, lauseb uuesti harjutada jne.

b) noor kotkas on abivalmis.

Seaduse arutlus sp. juhatusel tema enese ja poiste poolt toodud näidete varal. Seadus jäägu täitmiseks kuni järgmise koonduseni — iga päev üks heategu. Salgap. olgu märkmikus isegi näiteid, mida kavatseb poistele tuua, üles tähendatud, et vältida unustamist. Vastav jutustus kas sp. või poisilt mõnest heateost või valmisolekust.

Koonduse lõpetamiseks võib lõpptõusena lausuda käsitletud seaduse.

4. Mänge ja nalju (15—20 min.).

Kui salgapealik unustab selle osa koondusest, siis ärgu imestagu, kui poisid unustavad koosolekule vahest tulemast.

Näit. „Kellamees“, „Tee häält!“ Laul: „Muti-onu pidu“.

5. Teadaandeid ja korraldusi järgmiseks koonduseks, kavatsusi (salga õhtu). Ühiseid mõttevahetusi.

6. Lõpetamine (2—3 min.).

Salk joonele. Koonduse lõpetamiseks paigale (ringi). „Jääme sõpradeks jne.“

või „Noorkotkas on abivalmis!“ Vaikus. Haamrilöögid. „Tunnistan salga koonduse lõpetatuks!“ Rivitult!

Poisid märgivad koonduse käigu endale eeskujuks märkmikku. —

Selgitada veel koonduste märkmiku tähtsust ja anda selle pidamine oma salga koonduste kohta kindla ülesandena (hindatakse kooli lõpetamise puhul).

Loe: „Kotkas“ nr. 3 1936. a. „Salga koonduse kavastamine“, H. Agu ja nr. 10 1937. a. „Rühma koonduse kavastamine“, O. Randvee.

* * *

Näitlik salgakoondus.

Koonduseks võtta mõni kooli salkadest. Rakendada eelpool antud kava. — Et aga teha koondust põnevamaks ja sisult käesoleval juhul väärtuslikumaks, selleks võiks töö ja arutluste osas võtta mõne ala, mida sp. koolis pole harjutatud, näiteks tuuakse järsku koonduse kestel erutatud meeleolus teade, et järvel (jões) on poiss jääauku kukkunud. — Minnakse kas päästma (abinõud) või kui on juba päästetud, tuuakse koolimajja ja toimitakse kui külmetunuga. Võib leida põhjuse ka kunstliku hingamise tegemiseks, haige kandmiseks endavalmistatud kandraamil treppidest üles ja alla.

Ärge laske aga kuskil koondusel hakata venima! Olgu ennem lühem, kuid elav.

* * *

Salga tegevusraamat.

Salga tegevusraamatust peegeldub salga tööarmastus, hoolsus, ka lohakas ja laiskus, siin kajastuvad ka salga rõõmud ja mured — avaldub salga hing. Kirjutades tegevusraamatut täiendavad noored kotkad end teadmises ja oskuses — koostavad elava ajaloo, mis loob salgale ja selle järglasile alusmüüri. Kõigil on ülevaade salga suurtest tegudest ja ilusast minevikust.

Selgitage: salga tegevusraamatu vaju-
dus ja tähtsus. Kuidas saada tegevus-

raamatut? Ametlik osa (nimekirjad, tabelid) tegevusraamatus:

1. ilustatud kaaned;
2. kaunistatud eesleht, pealkiri;
3. salga nimestik;
4. „pildigalerii“;
5. külalisteraamat;
6. koondusist osavõtu tabel;
7. eesleht koonduste kirjelduste osale;
8. koonduste kirjeldused;
9. töotuslehed kaunistatult (töotuse-
andjad kirjutavad nimed).

Koonduse kirjelduse sisuline külg.
Stiil — huumor. Raamatu kaunistamine.

Kaunistuste liigid:

1. ehtekirjas pealkirjad;
2. kaunistatud algustäht;
3. joonistus või karikatuur;
4. lehe äärikaunistused (redis, rondoo, sulejoonistised, kartulitrükk, pintslivajutised — jooned, paberilõiked läikpaberist);
5. redissule ornamendid (koloreeritud);
6. värvidega joonist. ornament;
7. pulverisaatoriga pritsitud pilte ja kaunistisi;
8. Skeeme töövõtteist, mudeleist jt.;
9. plaane ja visandkaarte matkadest;
10. fotosid salga tegevusest
jne.

Kuidas korraldada koonduse kirjelduse võistlus rühmas (salgas)?

Soovitav, et salga tegevusraamatusse kirjutaksid kõik liikmed vaheldumisi (see, kes on koonduse korrapidaja). Kaugeltki pole nii hea, kui see antakse ühe poisi hoolde. Raamat ei saa küll nii ilus, kuid kasvatustlikult ja väärtuselt võidab palju rohkem.

Selle tunni käsitlemisel laske tuua tegevusraamatuid eeskujuks.

Ülesanne: Kõigil salgapealikel võtta tarvitusele oma salgas tegevusraamat.

Loe: „Kotkas“ nr. 2 1936. a. „Salga tegevusraamat“, R. Lahi. „Ehte- ja plakatikiri“, E. Kana.

* * *

Rivi ja esinemine.

Loe: „Kotkas“ nr. 4 ja 5 1936. a. „Noorte rivilisest kasvatuses“, ltn. A. Tannia.

1. tund.

Rivistumine joonele ja kolonni. Valvel ja vabalt.

Pikk vile — tähelepanu! „Salk joonele (kolonni) — kogu!“ Nõuda kiirust, puhast rivistumist. Valvel ja vabalt seisang. Rivitult! Igal osavõtjal lasta paar korda selle käsklusega rivistada tegelikult salk joonele ja kolonni.

Tervitamine vormis.

a) Rivi s — meeskonnal valveseisang, pealik tervitab käetõstmisega.

b) Üksikult (paigal seistes) peakatttega — valveseisangus käetõstmise tervituseks mütsi juurde (kellegi tuttava või pealiku möödudes, võõras tuleb ja kõnetab, hünni laulmisel või mängimisel, matuserongi mööduumisel jm. juhtudel). — Tähelepanu käe- ja sõrmedehoiule!

c) üksikult peakatttega — tervitusvõtte õla juurde (kõik eelmise).

Seistakse trobikonnas ja harjutatakse koos vastava käskluse järgi ja vabalt tervitusvõtteid, instruktor parandab väärtõtteid ja juhib tähelepanu eeskujulikele võtteile.

Liikudes peakatttega ja ilma (möödudes tervitatavast — õigeaegne käetõstmise-langetamine ja peapööre, vaade!).

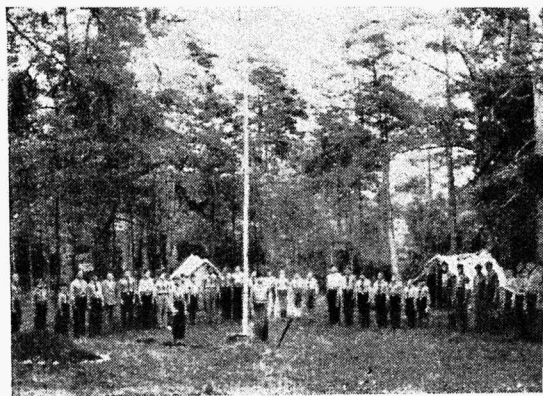
Poisid mööduvad kolonnis väikeste vahemaadega tervitatavast (instruktorist), kes parandab tervitamisevõtteid, kuni kõigil tervitamine laitmatult käes.

Liputervitamine. Lipu heiskamise puhul käetõstmisega 45° all lipu suunas. Harjutada 2 võttega: rinnale (lageda „üks!“) ja üles („kaks!“). Kontrollida käe hoidu ühekõrgusel ja taktis tõstmist ja langetamist. Käsklus: „Salk, liputervituseks — valvel!“

Lipu toomise või mööda viimise korral rivistuse eest — saade

tervituseks sirutatud käega ühes lipu liikumisega.

Harjutusi teostada tegelikult laulipuu heiskamisega ja langetamisega. (On antud käsklus: „Liputervituseks — valvel!“ — tõmmatakse lipp kiiresti masti ja alles siis alustatakse laulmist — hünn; Eesti lipp; Eestimaa, mu isamaa — lipp ei tõuse mitte kogu laulu kestel. Samuti talitada langetamisel: laul lõpetatud, langetatakse kiiresti lipp ja antakse käsklus — vabalt!)

Lääne Maleva noori kotkaid laagris.

Möödakantavaks lipuks võib olla kaerlarätki toki külge kinnitatult.

Kodus: viimistleda tervitusvõtteid, seisang, käskluse andmine (harjutada suure peegli ees!).

* *
*

2. tund.

Eelmise tunni kordamine tegelike harjutuste kaudu lühidalt.

Esinemine. Tegelikkeks harjutusiks anda ülesandeid, näiteks:

a) salgapealikute koolis igakordsel registreerimisel: „Härra instruktor (pealik, komandant), pesäkotkas NN 2. salgast, esinen õppepäevadele registreerimiseks!“ või „Härra komandant, kotkapoeg NN Aru rühmast, olen ilmunud salgapealikute kooli!“

b) pealiku kutsel: „Härra pealik (kotkapoeg NN), esinen teie kutsel!“ — Kui kutsutav pealikule tuntud, jääb nimeütlamine ära.

c) Ettekanne pealikule saadud korralduse täitmisest: „Härra pealik, teie korraldus on täidetud!“ või „Härra pealik, esimesel salgal töö lõpetatud!“

d) Tundi (tööle, koondusele) ilmudes (hilinemise korral): „Härra instruktor, lubage tunnist (tööst, koondusest) osa võtta!“

e) Kellegi poole pöördudes mingi küsimusega: „Härra kordnik, lubage küsida, kuidas ma pääsen X tänavale?“

f) Öövalvuri ettekanne — „Härra pealik, öövalvur, pesakotkas NN, kõik on laagris korras!“

Leida vabalt esinemispõhjusi tegelikeks harjutusiks — las igaüks ise sõnastab ettekande.

Esinemisel nõuda mehist sammu, õiget tervitusvõtet, julget ja selget väljendust, mitte lubada käigul alustada ettekannet. Vaade pööratud esinetavale — mitte ringi ega maha vahtida. Valveseisang ja puhad pöörded.

Tervitamine ja õnnesoovimine kättpidi.

Tegelikke harjutusi (tervitusvõte — käeandmine — tervitusvõte) näit. diplomite üleandmisel jne.

Kodus: harjutada esinemisveisanguid, selget väljendust ja rahulikku vaadet esinetavale (suure peegli ees!).

* *
*

Esmasabi.

Käsiraamatud: „NK käsiraamat“ I osa ja dr. Sumberg'i „Samaritlaste käsiraamat“.

On soovitatav, et esmasabi käsitleks arst. Asendada võiks teda velsker või mõni teine sel alal täiesti teadlik inimene (vähemalt samariitlaste kursuse lõpetanu).

Kaks esimest tundi võib võtta ühiselt kõigiga, kas järjest või ka kumbki eri õppepäeval. Kaks viimast aga oleksid salkadel eraldi. Parem küll, kui juba tei-

sest tunnist salgad eraldi töötaksid. Käsitleda suudetakse nelja tunni jooksul üldiselt haavad, nende sidumine ja arstimid.

1. tund (üldtund).

Haavad: 1. seesmised — sisikonnas;
2. välimised — kehapiinal:

a) kerged — kriimustused,
b) keskmised — tungivad nahast läbi,
c) rasked — elukardetavad, tungivad lihastesse ja sisikonda.

Haavad jagunevad verejooksu järgi:

1. väikesed — kriimustused, nõelapistet jt;
2. keskmised — tõmbsoone-vigastused;
3. rasked — tuiksoone-vigastused.

Tuiksoone leidmine (praktiline harjutus)

— käel, kõrva juures, lõualuu serva all, reiel, kõhul naba kohal.

Tõmbsoone vigastused — veri voolab ühtlaselt;

tuiksoone vigastused — veri voolab pursetena haavast.

Haavade tekkimine.

1. löikehaav (terariistaga, klaasikiluga);
 2. pistehaav (ora, nõela jne. piste);
 3. laskeriista läbi (kuuli, haavli, mürsukilluga);
 4. löömise tagajärjel;
 5. põletishaav — kerge, keskmine, raske;
 6. rebenemishaav (tõstmise tagajärjel);
 7. põrutushaav (kukkumisel);
 8. hõõrdumishaav;
 9. sööbivaist aineist tekkinud (sool-, väävel- ja karboolhape; seebikivi, kustutamata lubi);
 10. lahingugaasidest tekkinud haavad.
- Haava ravi ja sidumine.
- Haava ei tohi: 1) kätega puutuda,
2) keetmata veega pesta,
3) jätta sidumata (välja arvatud kerged haavad, kriimustused).

Haava sidumismaterjal: side (binde), marli, vatt, ligniin. Materjali järjekord haavale: marli, vatt või ligniin, side.

Näidata tegelikult haava katmist, mitmesugust sidumismaterjali, ka koduseid rätte ja lappe, rõhutada puhtust!

* * *

2. tund (üld- või eritund).

Haava arstimid (rohud).

Haava ümbruse puhastamine toimub kahel viisil:

1. kuivalt pühkimisega (puhas vatt või riidelapp)

2. vedelikudega.

— Pühkimisel ei tohi haava puutada, vedelikuga puhastamisel ei tohi vedelik haava sattuda.

Haava ümbruse puhastamiseks tarvitavad vedelikud: keedetud vesi, 3% vesinikülihapend, bensiin, piiritus, petrooleum, tärpentin, sublimaadilahus (1:1000), (karbooli mitte tarvitada, see haiseb!).

Harjutada tegelikult haava ümbruse puhastamist!

Ained, mida tarvitatakse haavadele panemiseks: jood, boorhape, rivanool (1:1000). (Karbooli ja sublimaati mitte tarvitada, need söövad haava rohkem katki. 3% vesinikülihapendit võib haavale tilgutada, mitte tarvitada pikemaajaliselt.)

Harjutada tegelikult neid arstimeid tarvitama!

Verevoolu sulgemine.

a) mehaanilisel teel:

1. veresoone kinnipigistamine,
2. haavatud kehaosa kõrgemal hoidmine.

b) arstimatega verejooksu sulgemine:

1. vesinikülihapend (3%) — hoida vatiga lühikest aega haaval (suus, ninas),
2. keedusoola tubli teelusikatäis (vett peale juua!) — seesmise verejooksu puhul.

Harjutada harilikule haavale paraja

katte asetamist ja tuiksoone kinnipigistamist (reiel, käsivarrel, kaenla all).

* * *

Signaliseerimine morses.

Kirjandust tarvitamiseks — „NK käsiraamat“ II.

1. tund.

Sideteenistusest üldiselt.

Sidevahendid.

1. Elektrilised: telefon, telegraaf, raadio, kellad, summer.
2. Optilised: tuli, suits, lipud, heliograaf, helkaparaat, raketid jt.
3. Kõlalised: vile, sireenid, pasunad, kellad.
4. Virgatsid: jala-, ratsa-, rattur-, mootorrattur- ja autovirgatsid.
5. Sidetuvd ja sidekoerad.

Üldisi mõisteid. Tuli ja suits annavad lühikesi ja pikki signaale:

2 sekundit — lühike signaal,

6 „ — pikk signaal.

3 pikka signaali — edasi: — — —

rida lühikesi — koguneda:
lühike-pikk vahelduvalt — hädaoht: . — . — . — .

. — . — . —

1 pikk — tähelepanu, seis! —

Lippude kasutamine. Kaugus ~ 500 m. Lipu suurus 50 × 45 cm, värv: valge-punane (diagonaalis); varre pikkus ~ 80 cm.

Sihtjaam (vastuvõtja) ja lähtejaam (saatja).

Signaalid antakse:

punkt (lühike) — kõrvale väljaserutatud parema käe tõste õlakõrgusele,

kriips (pikk) — mõlemad käed tõstet, õlakõrgusele.

Väljakutse — vehkida lipuga pea kohal kahele poole, kuni sihtjaam vastab t (—)-tähega (mõlemad käed tõstetud õlakõrgusele).

Tähe arusaamisel annab sihtjaam „e“, mitteamusaamisel aga „t“, eksituse puhul annab lähtejaam rea punkte kiiresti „eeee“.

Lasta kirjutada ära tähestik, teenistusmärgid (ainult meile vajalikud — pw, pa jt.), kirjavahemärgid ja numbrid.

Metoodiline morse tähestiku jaotamine salgas õpetamiseks.

Salgakoondustel ei pea pealikud morse õpetamist algama juhuslikult jaotatud tähestikuga. On otstarbekohane võtta igal koondusel ainult 6—8 tähte ja harjutada sõnade üleandmist ja vastuvõtmist nende tähtede ulatuses. Langeb ära tähestiku tuupimine. Tähed grupeerida vastand- ja peegelpilt-süsteemis, alustada kergematega, näiteks esimeseks koonduseks võtta õppimisele järgmised tähed (vastandsüsteem):

e .	t —
i . .	m — —
s . . .	o — — —
h	ch — — — —

Harjutada sõnadega nagu: hiis, nimi, meie, Mooses, siht jne.

Teisel koondusel (peegelpildis):

a . —	n — .
u . . —	d — . .
v . . . —	b — . . .

Sõnad: susi, Sindi, tinutama, Hiina, tainas, sinine, enam, toast, masin, iste, ootus jne.

Kolmas koondus (peegelpildis):

w . — —	g — — .
j . — — —	õ, ö — — — .
ü . . — —	z — — . .
ä . — . —	c — . . .

Neljas koondus:

r . — .	k — — . —
p . — — .	x — . . . —
f	l . — . .
y . — — —	q — — . —

Nüüd on sõnu ja lauseid kerge luua, tähestik on kõik antud.

Kodus: *õppida selgeks tähestik kirjutamiseks. Kaasa tuua helkaparaat (summer) ja lipud.*

* *
*

2. t u n d.

1. Morse tähestikus antud (kirjutatud) teksti lugemine.

2. Lippudega signaliseerimise (aeglane) vastuvõtmine — esiti üksikud tähed, numbrid, märgid, siis lühikesed sõnad.

3. Helklambiga antud signaalide vastuvõtmine (igauks annab oma aparaadiga vastuse: aru saades „e“, mitte mõistes „t“).

4. Paarikaupa vastastikku signaliseerimine helklampidega ja lippudega.

Kodus: 1) *harjutada signaliseerimise kiirust ja töötamise puhtust helklambiga ja lippudega.*

2) *õppida kõlalisi signaale vastu võtma ja edasi andma (vile, summer).*

* *
*

Sõlmed ja spleisimine.

Koostanud kj. A. K u u s.

Kirjandus: „NK käsiraamat“ II ja V, „Tarkusi noorkotkale“.

1. t u n d.

Sõlmede õppenõrina peab igal osavõtjal olema $\frac{1}{2}$ —1 sm läbimõdduga, umbes 2 m pikkune, kolmekeeleline manillanöör — kõigil ühtlane. Sõlmede lektoril vajalik nöör, mille üks ots valge, teine värvitud (punane). See teeb sõlmede sidumise kergemini arusaadavaks.

1. Õppenõõrid kipuvad tarvitamisel hargnema. Seepärast tuleb esimese tööna *teha nõõri otsad hargnematuks*. Aju taset võib nõõri otsa sel otstarbel kōita lihtsõlm (poisid kōidavad). Parim moodus nõõri otsi hargnematuks teha on nn. märgi a b i l. Instruktor demonstreerib märgi sidumist (vaata „NK käsiraamat“ V, lk. 121). Poisid avavad ühest nõõri otsast lihtsõlme ja seovad märgi (märk tehakse nõõri hargnematuks kohale — hargnenud keeli ei hakata kokku siduma, pärast lõigatakse ülearune osa ära). Kui esimene sidumine ebaõnnestub (nõrgalt seotud), siis teevad uuesti

— Sidumiseks tarvitada tugevamat niiti või peent võrgunööri.

2. Sõlme mõiste ja algosad.

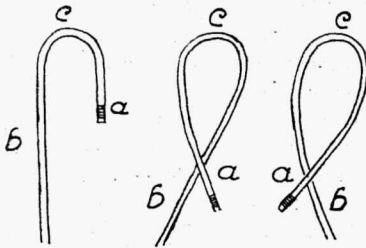
Sõlm on niidi, nõõri, kõie jne. selline põiming, mis

1) takistab nende otste lahtihargnemist,

2) sooritab nende jätkamist teineteisega või

3) nende kinnitamist mingi eseme külge.

Sõlme algosad on lenk ja aasad — parempoolne ja vasakpoolne aas. Lenki kujutab joonis 1.

Joon. 1, 2 ja 3.

Lengil eraldame järgmised osad: a — lühike haar, b — pikk haar, c — lengi põhi.

Aasa moodustatakse lengist sel teel, et ta üks haar suunatakse üle teise. Kui aasa pealmine haar läheb üle alumise haara paremale poole, siis on see **parempoolne aas** (joonis 2).

Vasakpoolsel aasal läheb aga pealmine haar üle alumise haara vasakule poole (joon. 3).

Aasa osad on: haarad (a — lühike, b — pikk) ja põhi (— c). Pole tähtis, et lühike haar läheb üle pikema — võib olla ka vastupidi, sest see aasa ehitust ei muuda. Lenk ja aasad on algasendis nii, et põhi on ülal, kuna haarad on suunatud allapoole. — Vaadeldes sõlmede ehitust näeme, et nad on lenkide ja aasade kombinatsioonid. Tutvutakse kalamehesõlme ja seasõra ehitusega. Kala-

mehesõlm — lenkide põiming, seasõrg — aasade põiming.

3. Ühest nõõrist tehtavaid sõlmi.

Sõlmi seotakse nõõri vaba otsaga, s. t. selle otsaga, mis on hargnematuks tehtud märgi abil, kuna nõõri kinnitatud otsa tähistab liht- või lenksõlm, mis on nõõri teises otsas.

Õpitakse siduma seasõrga, silmust ja liuglevat aasa. Tutvutakse ka nende sõlmede tarvitamisega.

Sõlmede õpetamisel ja õppimisel tuleb arvestada järgmisi juhiseid:

1. Siduge sõlmi üksikute võtete kaupa!

2. Et paremini sõlmede sidumise käik meelde jääks, järjestage võtted (üks, kaks jne.) ja nimetage (kõik sõlmijad korraga!) vastav number sidumisvõtte sooritamisega!

3. Pidage meeles, et puhtad võtted ja kindel rütm sõlmede sidumisel tagavad selle toimingu automaatsuse.

4. Õppimisel ärge kiskuge sõlme kokku, vaid jätke ta vähe lõdvaks, sest nii võite paremini tutvuda sõlme ehitusega!

5. Ärge jätke sõlme väljaulatuvat nõõri vaba otsa otstarbetult pikaks, sest selle käsitlemine on tülikas ja aegaviitav sõlme sidumisel ja avamisel!

Kodus: *teha hargnematuks (märgi abil) nõõri otsi* (pesunõõr jne.).

Valmistada järgmiseks korraks spleisimispuhk.

2. tund.

1. Eelmisel tunnil omandatud teadmiste ja oskuste kontroll.

2. Nõõri otsa hargnematuks tegemine (järg).

Nõõri otsi võib hargnematuks muuta ka sel teel, kui nende otsa keeratakse traadist rõngas või kinnitatakse vastav tsink- või alumiiniumplekist kapsel. (Näidatakse vastavalt hargnematuks muudetud nõõriotsi.) Samuti saab edukalt kasutada kassikäppa ja otsaspleisi. Asume nende õppimisele!

Näitlikustamise otstarbel kasutagu lektor siin kolmekeelelist nõõri, mille iga keel on erinevat värvi.

3. Sõlmi: Ühest nõõrist sõlmitavaid sõlmi (järg): p ä ä s t e - l e n k s õ l m (surnud aas) ja k ä r p i m i s s i l m u s .

Kahest nõõrist sõlmitavaid sõlmi: k a - l a m e h e s õ l m . (Lektoril — värvilised nõõrid!) Nende sõlmede tarvitamine.

Kodus: *valmistada õpitud sõlmedest oma märkmikku joonised ja varustada nad vastava seletusega, kus neid sõlmi tarvitatakse.*

Mudelite valmistamine.

1. t u n d .

Esimese tööna on soovitatav teha *helk-aparaat*, sest seda vajatakse morse õppimisel; pealegi on seesugune töö poistele eriti huvitav. Ehituseks tarvisminev peenmaterjal ja aparadi osad tuleks muretseda kooli kulul valmis, neid on poistel tülikas muidu saada (näit.: peenikest vasktraati — elektrikellatraat, kruvikesi, veedrutraati jne.). Teised tarbeasjad — elektrilambi patarei, -lambipesa, plekkkarbike, raudvarvad ja puuosad muretsuvad ja valmistavad poisid ise.

Instruktoril tuleb enesel valmistada eeskujuks aparatuur, mille järgi ta saab seletada töökäiku ja ühenduste tegemist. Selleks joonistagu ka tahvlile vastav skeem juhtmete ühendamise patarei ja morsevõtmega.

Kui kõigile morsevõtme ja helk-aparaadi ehitamine selgitatud, siis neile koju kaasa anda vajalikud pisitarbed; aparadi ehitamine jääb koduseks

ülesandeks. Kodus teevad ka kastikese, kuhu kogu see seadis sisse ehitada, et teda parem kaasas kanda ja tarvitada.

„Kotkas“ nr. 3 ja 11 — 1936. a. on toodud lihtne morsevõti ja helkparaat. Käesolevas numbris on antud ligemaid juhiseid ja skeemid selle ehitamiseks.

* * *

Siseõhtu vestluste, laulude, mängude ja naljadega.

Õhtune osa ei tohi mingil tingimusel jääda igavaks. Siin peab poistele andma rohkem eneseväljenduseks vabadust — päeval lasub neil isegi õppetundide pinge.

Mõni juhtidest peab õhtuse osa ette valmistama. Elustamiseks mõningad hoogsad sisemängud („Noorkotka mängude käsiraamat“), siis vahepeal õppida mõni ühislaul („Noored kotkad“ — „Kotkas“ nr. 9 1936. a. viisil „Kevadpidu“ — Leelo III, lk. 14; Eesti lipp, Isamaa hiilgava pinnala paistab, Kui Kungla rahvas, Merimeeste laul, Muti-onu pidu, mõni kaanon jt.). Mõned hüüud, jutustusi — tõtt ja nalja. Andke võimalusi ja ergutage poisse rohkem end avaldama.

Edaspidiseks aga andke poistele kindlaid ülesandeid, missuguse ettekande igaüks peab valmistama, määrake ka õhtu korraldaja (lõkkevana) agaramate poiste hulgast. Samuti igale poisile ülesandeks korraldada 1—2 mängu mõnel edaspidisel mänguõhtul.

Lõpetage õhtud sõprusringis ühislauluga.

(Järgneb.)

Uuendage aegsasti

„Kotka“ tellimist 1938. a.

Tellimishind: aastas kr. 1.50, 6 kuud — kr. —.80.

Noored kotkad vanametalli koguma!

A. Kivisikk.

Suure eduga on teostatud üle riigi kaks rahalist korjandust allveelaevastiku heaks. Teil, noored kotkad, on nende korjanduste läbiviimise abistamine olnud väga piiratud nii korjamise kui ka annetamise suhtes. Nüüd aga, vanametalli kogumisel, on avatud teile kõigile väga tänuväärne võimalus sellele kaasaaitamiseks. Kasutage seda! Uurige esiteks oma kodu läbi ja vaadake, mis seal leidub „kõlbmatut“ äraandmiseks! Asutage kooli juurde oma väikene laoplatz ja koondusele minnes viige see kaasa! Külitage siis oma sõpru ja tuttavaid ja paluge neilt luba ära viia seda, mis tarvitamiskõlbmatuna on kuhugi vedelema jäänud! Teadke seejuures, et iga väiksemgi hulk omab väärtust, sest kokku need annavad suure hulga. Kõik suured ehitised koosnevad ka ainult hulgast pisiosadest. Ja kui need laevad kord sõidavad uhkelt vastu igale kutsumata külalisele, siis teadke rahuldus- ja uhkustundega, et osake on seal teie murest, hoolest ja tööst ja võib-olla mõnigi teist, noored, seisab siis selle pardal ja südames asub ainult üks suur seadus: „*Isamaa auks — alati valmis!*“

Helklambi valmistamisest.

Kotkajuht Aldur Soe.

Õppinud selgeks morse tähestiku, võime seda edukalt kasutada sidepidamiseks kaugemate vahemaade juures. Seda eriti laagris või välimängudel signaliseerides lippudega vajalikke käsklusi eemalolevale rühmale või salgale.

Ent lippe saame kasutada ainult päeval. Sellepärast öisel signaliseerimisel peame kasutama tuld. Näiteks teeme tuleüles kõrgemale kohale ja signaliseerime selle abil, kuid selline signaliseerimisviis on tülikas, samuti ei ole võimalik igas kohas lõket teha, sel põhjusel lõkke asemel kasutatakse elektrilampi — helklampi.

Salga koondustel tavaliselt õpetatakse morset ja signalisatsiooni lippudega, kuna öise signaliseerimise võimalusi seletatakse teoreetiliselt. Selle põhjuseks on vas-

tava signaliseerimisvahendi puudumine, sest sõjaväes ja kaitseliidus kasutatavad helklambid pole kättesaadavad nk. üksustele.

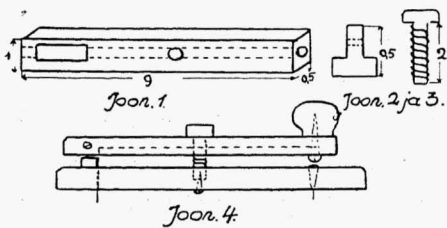
Selle puuduse kõrvaldamiseks esitan miniatuurse helklambi kavandid. Iga poiss peaks valmistama enesele sellise lambi, et seda nii õhtustel kui ka päevastel koondustel kasutada morse õppimisvahendina.

Helklambi ehitamine toimub järgmiselt:

Alguses ehitame morsevõtme, mille ehitusmaterjaliks vajame lauaticikesi, puukruvisid, peenikest teras- ja vasktraati.

Morsevõtme aluseks võtame lauaticiki mõõtudega 7×10 sm. Kangiks vajame 9 sm pikkust, 1 sm laiust ja 0,5 sm pak-

sust puutükki, millest põletame või puurime augu läbi, et pärast avause kaudu ühendusjuhet viia kruvi juurde (joon. nr. 1). Kuna kangi otstesse jäävad augud, siis suleme need pulgakestega pärast morsevõtme kokkumonteerimist. Plokk, mille külge kang kinnitub, on 1,5 sm kõrge, paksus 1 sm. Kruvi, millele toetub vedru, võib olla puust või rauast (joon. nr. 3), mille kõrgus on 2 sm, jämedus on vabalt valitav. Kangile asetatav nupp on 1,5 sm kõrge.

Nüüd asume vedru valmistamisele. Selleks kasutame terastraati ja ühte raudpulka vastava jämedusega, kui jämedat vedru me soovime. Traadiotsa ühes raudpulgaga võtame tangide vahele ja mähime traadi ümber pulga. Traat on soovitatav võtta võrdlemisi peenike, sest muidu töötab võti raskelt.

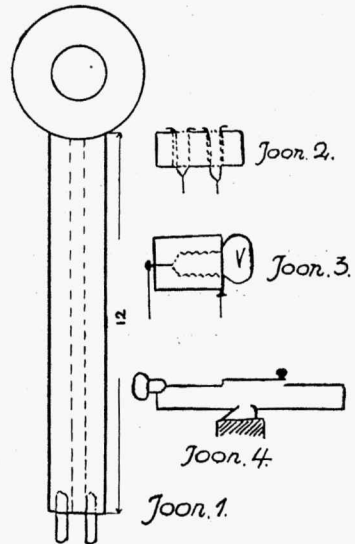
Jõudes valmis vedru valmistamisega on meil osad käes ja hakkame nüüd morsevõtit kokku monteerima. Võtame esmalt tükikese peenikest vasktraati ja teeme selle ühte otsa aasa ning lükkame siis selle kangi avaust mööda kruviaugu kohale, millega nupp kinnitatakse kangile, nii et nupukinnitamise kruvi on ühtlasi ka kontaktiks. Jooniselt nr. 4 selgub, kuidas asetada teised osad.

Morsevõtme ehitamisega valmis saanud, asume helklambi ehitamisele. Materjalina kasutame tühja vaseliinikarpi, lauatiükke, ühte 3-tollist raudnaela, vaskplekki ja vasktraati.

Esmalt teeme karbi esi- ja tagaküljele augud. Karbi tagumisele küljele tuleb monteerida lambipesa. Avaus esiküljel tuleb teha väike, sest muidu paiskuvad

valguskiired liiga laiali ja seepärast pole valgus kaugele nähtav.

Karbi kinnitamiseks võtame puust varva ja puurime sellest augu läbi. Varva pikkus on 12 sm, paksus 1 sm ja laius 1,5 sm. Alumisse otsa kinnitame raudnaelatükid 2 sm pikkusega. Ent nende asetamisel tuleb olla ettevaatlik, sest võime hõlpsasti varva lõhki ajada. Sellest hoidumiseks tulevad augud ette teha, kas puurides või põletades.

Elektripirni pesa ehitamiseks võtame puuploki mõõtudega $1,5 \times 1,5$ ja teeme elektripirni suuruse augu sellesse. Tagumisse ossa kinnitame naela, mille vastu läheb pirni tinast nupp, ja küljelt asetame traadi läbi, nii et see puudutaks elektripirni kesta. Nüüd asetame juhtmed varva avasest läbi, mis selgub joon. nr. 1.

Ühenduskontakti, kuhu asetame lambi varva, ehitame puuplokist, millesse puurime kaks auku vastavalt naelte jämedusele ja laiussele. Aukudesse asetame vaskplekiribad (joonis nr. 2), mille alumised otsad ühendame juhtmetega. Helklambiga töötama asumisel asetame elektrilambi kontakti.

Skauttegelase arvamusi.

„Toimetuse järelmärkuses“ (vt. „Kotkas“ nr. 10, lk. 140—142) on minu arvamusd tunnustatud enamuses solidaarseteks. Märgin ära veel selgitavalt kolm olulist teisitalkaldumist.

1) Sisemise distsipliini all mõistetakse enesekasvatuse teel saavutatud taset, kus inimene teadlikult, erilise sunduseta, vabatahtlikult on alati võimeline ja valmis oma kohustusi kõige otstarbekamalt täitma. Sisemine distsipliin süveneb individuaalse kasvatuse teel, kuna väline distsipliin on massikasvatuse tulemus. Skautlik kasvatust tõstab esirinda just sisemise distsipliini, et olla valmis ka välistele distsipliiniavaldustele, mitte ümberpöördukt.

2) Et inglise vanemskautlus (Rovering) oma ideedeltki meile ei sobi, oleks küll kaalumatukt langetatud otsus. Lähemalt tutvunud, võib küll julgelt ütelda, et ideelist küljest on see meile täiesti vastuvõetav.

Paheks jääks katse viia poisid juba 15 aastast alates n. ü. „meeste kirja“. Ega töö poissi ei riku maal ega linnas, see on tõsi. Ja selleks näebki meie oludele vastavalt ka skautlik kasvatust ette eriala katseid kõigist tööharrudest poiste võimete kohaselt. Eriala katseid aga ei tohita võtta niivõrd katsetena kui pikemaegse huviküllase tegevusallickana sõna laiemas, elulises mõttes. Siin seisab meie skautliku organisatsiooni tegevuse suurim nõrkus ja siin seisab ees ka suur ühtlustav ja süvendav tegevus, mille juurde tuleb asuda suurema innukusega; ilma et meil oleks vajadust teha hädaohtlikku eksperimenti, kus juba 15-a. poiss tahetakse organisatsiooniliselt

viia vanemasse astmesse, kuna keskmine aste on veel pooleli. See on hoopis iseeni.

3) „Mõnda sobivat“ skautlikust süsteemist rakendada, mu häärad, see pole veel skautlik süsteem. Rakendusvabadus on igal rahvusel ja riigil oma huvide järgi, see on tõsi, aga ka skautlikud põhiideed on vankumatud seal, kus skautluse lipu ja märgi all tegutsetakse.

Lõpuks arvan olevat koha avaldada äsja Haagis peetud ülemaailmalise skautidegelaste konverentsi tähtsaima resolutsiooni, mis loodetavasti küsimuse mõnevõrra selgitab just skautliku kasvatuse seisukohast meie rahvuslikkudes huvides:

„Konverents otsustab paluda Rahvusvahelist Komiteed teha kõik, mis tema võimuses, selle tagamiseks, et skautlus ning vanemskautlus, edendades teelist patriotismi (minu sõrendus H. M.), hoitaks algupäraselt rahvusvahelise koostöö ja sõpruse piirides, sõltumatult usust ja rassist, nagu seda on alati piiritlenud Peaskaut. Sääraselt tuleb kaotada meie programmidest kõik sammutatud skautluse militariseerimiseks või poliitiliste sihindite taotlemiseks (meie sõrendus, Toimetus.), mis võiksid põhjustada arusaamatust ning sääraselt kahjustada meie tööd rahvaste ja isendite vahelise rahu ja heatahte kasuks.“

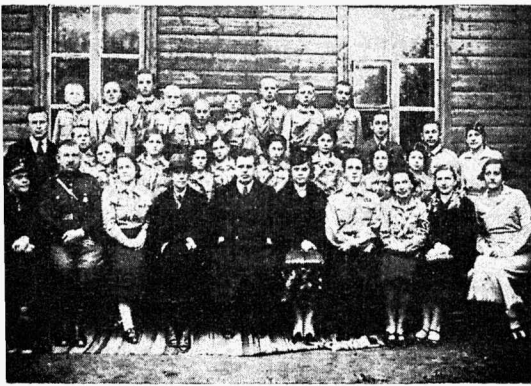
Käesolevate ridadega loen küsimuse omalt poolt lõpetatuks lootuses, et see aitas kaasa vastastikusele selgitustööle meie noorsoo isetegevusliku töö üldhuvides.

Tartu, 13. november 1937. a.

H. Michelson, skautmaster.

Toimetuselt. 1. Distsipliini-küsimuses oleme osalt üksiteisest mõõda kõnelnud. Võtame välist distsipliini laiemalt, nagu seda harilikult ikka tehakse. Ja sellisena pole ta ainult massikasvatuse teel saavutatav, vaid nõuab ka individu-

aalset kasvatust ning evib küllalt tähtsa koha kasvatustöö käigus. Et seda tunnustatakse skautidegi ridades, näitab L. Vuolasvirta pikem kirjutis distsipliinist viimases „Partiojohtaja“ numbris. See, mida lgp. arvustaja mõistab seesmi-

Pildil: vasakult teine — rühma vanakotkas A. Sils; neljas — maleva auvanem — K. Greenberg; viies — maleva vanem V. Viilup; seitsmes — rühma kotkas nk. V. Karinski.

PIDULIK KOONDUS KÕRGESILLA RÜHMAS.

Neil päevil peeti esimene suurem pidulik koondus Petseri / Laura / Kõrgesilla rühmas. Nimetatud rühm tegutseb oma juhi nk. V. Karinski juhtimisel väga edukalt. On jõutud lühikese ajaga nii kaugemale, et rühmast on 100% vormis — tähelepanuvääriv saavutus, eriti Petseri Maleva kohta. Muide kuna rühma liikmed on venelased, siis töö noorte kotkaste rühmas on soodustanud neil katsete sooritamist riigi keele alal.

Pidulikule koondusele sõitsid maleva auvanem K. Greenberg, maleva vanem V. Viilup ja maleva instr. kj. A. Nigol. Samuti oli koondusele tulnud naaberühma juhte.

Nimetatud koondus oli ühtlasi heaks propaganda- ja ühtlasi selgituskoonduseks noorkotklusele, kuna ümbruskonna elanikud on lätlased ja venelased.

se distsipliini all, haarab iseloomu kasvatust laiemas ulatuses ja seisab ka noorkotklusel esikohal.

2. ja 3. Mitte „mõnda sobivat“, vaid „seda, mis vastab meie poisi arenemisele ja meie oludele ning elulistele vajadustele. Ja seda on palju“. Nii ütlesime. Pole siin koht hakata selgitama noorkotkluse ülesandeid ja tööviise: selleks leidub tutvuda soovijaile küllaldaselt vastavat kirjandust, mille tundmist siiski tohiks oodata arvustajailt. Ka ei toimu tegelik töö saladuse katte all, vaid avalikkusele kättesaadavalt.

Kas noorkotklus on skautlik organisatsioon või mitte, ei olene ühe isiku arvamist, vaid selle määravad noorkotkluse põhialused ning tööviisid. Ja need on skautlikud.

Et igal pool skaudidki ei asu kitsarinalisel inspiratsiooni-õpetuse alusel ja et Inglise vanemskautluse ideid ei loeta vastuvõetavaks mujalgi kui meil, näidaku alljärgnevalt tsitaat Soome PPL Õppejuhi, kõrgeima skautliku astme omaja DDC L. Vuolasvirta hiljuti ilmunud tööst: „Inglise vanemskautluse ideaal ei sobi meile, me vajame oma ideaali (algtekstis rasvaselt trükitud). Meie riik on noor. Ta ei asu kaitstult merest ümbritsetud saarel, vaid on igivaenlase ulatavuses. Oleme noor rahvas. Meie rahva haridustase ja kultuur erinevad järsult inglaste omast. Elu taust on täielikult ebainglislik ja selle põhjal on selge, et meie noorsugu vajab ning nõuab teissuguseid ideaale kui Ing-

lise noorus“*). Meie olude seisukohalt pole siia midagi lisandada. Selliseid näiteid võiks veelgi tuua. Seisavad nüüd Soome skaudid selle juures skautlikul alusel, milles keegi ei tohiks kahelda, siis pole põhjust süüdistada ketseruses noorkotklustki, ja ta on Eesti oludega kohaldatud skautlik organisatsioon.

Poiste vanuse kohta oleme oma seisukohad avaldanud. Küsimus pole lahendatav teoreetilise vaidluse kaudu, vaid selle otsustab tegelik elu.

Mis puhul on võetud vastu Haagi konverentsi resolutsioonid militarismi kohta käiv osa, pole meile teada. Küllap selleks põhjusi oli. Kui tema toomine käesoleval juhul tahab olla varem tehtud vihjete kordamiseks noorkotkluse arvel, siis lubatagu küsida, milles on õieti lugu? Tõsi, noorkotklus seab üheks sihiks kaitsetahte äratamise ning kasvatamise noortes ja eelduste loomise selle teostamiseks täiskasvanuna. Aga see pole ju veel militarism! Löödagu korraks lahti kas või Eesti Entsüklopeedia, et jõuda selgusele selle sõna tähenduses. Loodame, et siis kaob tema kuritarvitamine. Siinkohal pole huvitusest märkida, et sama etteheite osaliseks sai skautlus ise oma algpäevil ja hiljemgi. Ja nüüd nähtavasti tahetakse niisamuti süüdistada noorkotklust.

Lõpetame meiegi ja loodame, et nüüd asi selge peaks olema.

*) L. Vuolasvirta, Vaeltajaihjelma ehditus.

Mälestusi Valgeranna laagrist.

A. Kopp.

(Järg.)

Kogu ses kibedas töötamises leiti ka vabu minuteid katseile ettevalmistumiseks, sest laagris võis sooritada ka noorkotka järgu- ja erikatseid. Ka sellel alal tehti tükk tõhusat tööd.

Omaette ala koos juhtkonnaga moodustas köök ja kokakunst. Kuna salgad toitlustasid endid ise, siis laagriväljaku äärel suitsesid alalõpmata tuleasemed, podisesid pajad ja särisesid pannid, nagu oleks keedetud seal imelikke nõiarohte. Nõiakatel ta oligi. Toitlustuspealik Mihkel Maran koos majanduspealiku Särmi-ga (kelle pükstest ühe talu peni võttis mälestuseks tüki rõivast, hoolimata et majanduspealik oli ametikohuste täitmisel) mõotis sulle kaaluga ühte-teist kätte ja sina vaene hing ole siis kunstnik ja valmista salgale söögiks sellest, mis tahad, kuid toitlustuspealiku sööginimetusega pidi see siiski natukenegi sarnanema, muidu ei saanud allkirja toidulehele. Et vastutus su õlul oleks vähe kergem, siis määrati salgast ka abikokk, kes su poolt üles vaatas kui pooljumalale või kui suurele autoriteedile, sealjuures unustades, et see autoriteet oli eelmisel päeval samuti alt ülespoole vaadanud ja mõelnud, et mis tema teeb, on hästi tehtud, ta tahtmine on õige. Kuid õnn oli, et meie salgast oli köögikunsti saladusi tundev indiviid, kes oma oskusi ja kogemusi ei matnud vaka alla, vaid lahket ladus salga ette lauale — võtke ja kasutage ja kutsuge mind ka parajal silmapilgul jaole.

Ühetoonilisus tapab vaimu ja väsitab keha, sellepärast korraldati salkadevahelisi lõkkeõhtuid ja mängu. Pärast päevatööd, kui lipp oli langetatud, koguneti ühiseks keskusteluks, laulaks ja mänguks ümber leegitseva ja praksudes sädemeid piläuva lõkke. Mitte üksnes tulesädemed ei hiilunud noil õhtuil, vaid küllaltki tabavaid ja huumoriküllaseid vaimusälvatusi rabeles liivaluiteil pöösaste vahel ja vahetevahel kaikus männik ja mühises merepind rõkkavast naerust ja laulust. Ei siin piiratud üksnes pisiettekannetega, vaid asuti julgelt juurde ka kopsakamaile paladele, nagu seda on Jakob Liivi „Ordumeister“, mille katkend kanti ette suurlõkkel. Küllaliskõnega esines seal ka koolide peainspektor M. Raud.

Kõik need lõkkeõhtud lõppesid tavalistele, kuid siiski pühaliike lokuhelidega.

Taas asus hinge härdus ja nagu märkamatuks panid käed kokku ühiseks palveks Kõige kõrgema poole. Ja kui vaikisid lokuhääl, kaugusest tasa kostis küllaliste-lõkkeliste jutukõmin ja männiksis tasa sosistas tuuleil, siis kõlas õhtuvaikusesse vaikussignaal, mis kumisedes tasa kadus kaugusesse, libises vaikselt üle lainete, üle lahevee. Algas taas laagritöö.

Ei oska kirjeldada kõiki neid tundeid, mis valdavad õõlvalurit. Kogu laager uinub. Su kätte on usaldatud kõigi heaolu. Vaikselt leegitseb laagri keskel nõupidamistuli kui muinasjutes rahaaugu tuli, kumendades valvurite pühalik-tõsiseil nägudel, ja rannaveerul laulab lahevesi tasa: „Ünu, uinu, mina valvan!“ Ja kui siis silmapiirile kerkib hiilenud kojuruttav purjekas, siis valdab hinge lõpmatu igatsus nende kaugete sinenduste järele.

Põnevust laagriellu tõi õine luuremäng, kus teotsesid kaks vaenuväge. Tuli valjutada vaenlase patarei paljaste kättega, kuna kaitsjail olid surmarelviks helklambid. Pidev „tuli“ tappis. Vastaspool pidi tööle rakendama oma luure- ja hiilimisoskuse. „Patarei“, põlev küünal, asus metsas kõrgemal liivadüünil, ümberringi liivalagendil harvade pöösastega. Kes suutis selleni tungida ja kustutada, see oli võitja. Kuis kiskus see ergukava pingule, et metsas kohates oma kaaslasega pidasid seda kohe „vaenlaseks“ ja panid eest punuma, ja kuna teine arvas liigi olevat tõelise „vaenlase“, lüdis sulle tagant järele, et koos tormata ragisedes paksu metsapadrikusse, kus hingeldades seisma jäädes selgitati arusaamatuse. Kuis litsusid enese südame pöksudes liigi maad, kui künka tagant kerkis puudeladvusse värisev valgusvihk ja kobades otsis lähenevat vastast. Valguse eemaldudes liiguti taas tasa ja teosammul roomates edasi. See oli sõda kõigi tema ohtudega, ei mingil tingimusel mäng. Ja „surnuid“? Neidki leidis, sest pidevast tulerõngast ei tungita kaitseabinõuta elusalt läbi.

Meeleolurikas oli ka laagri pannkookiõhtu mändide all haljal murul nõupidamistule rõõmsas praginas.

„Mehepofad,“ ütles ühel päeval laagripealik n.-mag. J. Tedersoo, „mis teietamine see on! Teie — võsastikku ja

Väljavõtteid Peavanema käskkirjast nr. 104.

Tallinnas, 26. novembril 1937. a.

§ 1.

Pikendan Noortemagistrite Ajutise Keskuse Nõukogu koosseisu minu poolt käskkirjas nr. 91 § 2 kinnitatud koosseisus kuni Noortemagistrite Ajutise Keskuse üldkoosoleku kokkukutumiseni, hiljemalt aga kuni 1. septembrini 1938. a.

§ 2.

Haridusministeeriumi esindajaks Noorte Kotkaste Kesk-vanematekogusse on määratud Koolivalitsuse direktor Villem Alttõa, arvates 27. septembrist s. a., senise esindaja end. Koolivalitsuse direktor O. J. Kiisele'i asemele.

§ 3.

Vabastan Noorte Kotkaste Saaremaa Maleva pealiku abi kohalt kapten Villem Raid'i omal soovil, arvates 1. juulist s. a. ja kinnitan samale kohale kotkajuht Elmar Tõldsepp'a, arvates 1. oktoobrist s. a.

§ 4.

Kinnitan Noorte Kotkaste Lääne Maleva vanema abiks koolide inspektori Erich Jaanvärki, arvates 1. novembrist s. a.

J. Maide,

Peavanema eest.

J. Tedersee,

Peastaabi ülem.

sina laagris lagedale!" (Vabandan, kui härra J. Tedersee just nii ei öelnud, aga mõte oli selline.) Ülemuse soov on käsuks ja pea „komistasid“ arglikud „sinad“ laagris ringi. Ei asjatult nimetatud soovivaldajat „Juku Valjuks“.

Samal ajal, mil NK vanemad juhid olid laagris Valgerannas, leidis aset ka Kodutütarde suvilaager Reius ja skautide laager Valgerannas. Neid mõlemaid käidi külastamas.

Mitte põhjusega ei kutsu A. Kitzberg „Maimu“ algridadega rändajat Karksi mägedele. Seda saime ise näha oma kahepäevasel matkal, kui Abjast algasime „kiirmarsis“ teekonda. Soovitan kõigil Karksit külastada. Siin andsime külalissetenduse — lõkkeõhtu. Traagikoomiliseks kujunes matkal kaasaantud loomaliha praadimine praevardas. Köht oli tühi, aeg ootamiseks lühike. Soe õhk lasti lihast läbi ja siis venitasid „kotkad“ varda ja „noka“ vahel mingit pikka, elastset, kummina venivat ainet, mis vardalt libisedes lõi lartsatades vastu koonu. Siis viidi vastutõrkuv ja kangekaelne „praad“ uuesti tulele, et alata kõike otlast.

Nii tõsisel töös ja vaheldust toovate mängudega möödusid laagripäevad üksteise järel aja-ahelast, kuni viimaks ühel õhtul lipp oleks nagu isesuguselt langetatud. Mingi nägematu pigistas ängistavalt kurku ja silmisse pudenus soolast kibedust. Õhus oli laagri lõpueelset hõngu. Kõneles laagripealik J. Teder-

see, tänades tehtud töö ja nähtud vaeva eest, tänades laagrist osavõtjaid, tänas, et võetud oma kohustusi tõsiselt. Seda nõuab meilt me kodumaa parem tulevik. Siis tuli viimane käepigistus.

Näis, kui olnuks isegi Valgeranna taeval meist kahju lahkuda, sest kogu aeg piserdus peenikesi pisaraid puile ja lahkuvale kotkaile. Kuid kõik on alistanud paratamatusele, samuti ka Valgeranna taevas — õhtul lakkas sadu.

Kui laagri kestusel mõnikord hinge lipsaski kojuigatsus, kui tuuleõhk tõi nina südaseve küpsusõhna ja meelde tärkas laulusalm: „Nüüd õitsvad kodus valged ristikeinad...“, siis viimases suurriivis seistes asus hinge uus igatsus, uus võitmatu soov: võiks otsast alata.

TÜRI NOORTE KOTKASTE ELUST.

Töö Türi nk. keskkoolide rühmas algas hoogsalt sügisel koolitöö alates. Rühmanemaks on ltn. V. Salm, kotkaks Elmar Labi, kotka abiks Valter Mendelson.

Rühma lemmikalaks on laskesport, mida sageli harrastatakse rühma vanakotka abistamisel.

Suurema üritusena korraldati koos kodutütardega 06. 11. 37 lõkke-õhtu koolimajas. Publikut oli ilmunud rohkesti. Ettekanded leidsid külaliste poolt sooja vastuvõttu. Kodutütarde poolt oli korraldatud einelaud.

NK Peastaabi ringkiri noorte kotkaste juhtidele.

Pikemat aega on päevakorral olnud noortele kotkastele ettekannete kogu koostamine ja kirjastamine. Sellesisu- lisi on ka juba ilmunud, kuid meie orga- nisationsiooni seisukohalt on nad jäänud puudulikeks. Vajame noorkotkalikus vai- mus valmistatud ettekannete kogu, mida saaksid kasutada meie juhid pidude, lõk- keõhtute ja muude esinemiste läbiviimi- sel ja kuhu oleksid koondatud kõik teada- olevad ettekanded.

Selle töö läbiviimisele on võimalik asuda ainult siis, kui kõik meie noorte- juhid sellele tänuväärsele tööle oma kaas- abi annavad materjalide kogumisega.

Eeltoodud arvestades, palun Teid Pea- staabile saata kõiki teadaolevaid ettekan- deid, mille ettekandmisega tuleksid noo- red toime ja mis neile sobiks. Eriti otsitavad ja tervitatavad on isamaaliku ja rahvusliku sisuga ettekanded, millele tahame oma materjalides peärõhku ase- tada. Vajalikud on ka ettekanded noor- tele „Kalevipoja“ ainekul, mis seni peagu täielikult puuduvad. Valiku saa- detavast materjalist laseb teha Peastaap, mispärast tuleb saata ka neid ettekandeid, mille kohta Teie kahe vahel olete nende kõlblik- kuse suhtes, et meil ei jääks saamata mõni küllaltki huvitav ja hea ettekanne. Vajaduse korral töötatakse need ümber või kasutatakse kõlbmatuks osutunud ettekande idee mõne teise loomiseks. Sellega ei läheks midagi ettekandeist kaduma, mis Teie olete leiutanud, koosta- nud või näinud noortega töötamisel.

Saatmise juures on vajalik arvestada: 1. Iga ettekanne olgu eraldi paberil ja kirjutatud ühele küljele; 2. Kõik ettekan- ded olgu varustatud saatja nime ja aad- ressiga ettekande kirjelduse esimese lehe teisel küljel, et võimalik oleks saatjaga vajaduse korral ühendusse astuda; 3. Et- tekande autori nimi olgu, kui see on teada, ettekande pealkirja kohal üleval vasakus nurgas. Kui see teadmata, ettekannet aga varem kusagil nähtud, siis märkida näge- mise kohta; 4. Paljude ettekannete kohta saab kasutada moodust, et juhatatakse kätte raamat või ajakiri, kus sobiv ette- kanne on ilmunud, mis puhul jääks ära ettekannete kirjeldus. Iga liigi kohta pealkirjade loetelu ühes autori nimega kirjutada erilehel; 5. Ümbertöötatud ette- kannete puhul mitte jätta mainimata,

kelle ainetel ettekanne on koostatud. 6. Ettekanded palun Peastaabile saata hiljemalt 30. detsembriks s. a., kusjuures osaliselt varem saatmine hõlbustaks tööd.

Ettekannete liigituse olen esialgselt järgmiselt läbi viinud, mida palun mater-jali saatmisel ja liigitamisel arvestada:

I. Sõnalised ettekanded:

- a) lühinäidendid, b) deklamatsioonid, c) melodeklamatsioonid, d) dialoogid, e) jutud (vestlused), g) naljandid.

II. Muusikalised ettekanded:

- a) vähemtuntud, kuid huvitavad lau- lud, mis vastava tegevusega-liikumisega seotud, b) laulumängud, c) lõbusasisu- lised kombineeritud „lühiooperid ja -ope- retid“, d) teisi muusikalisi meelelahutusi (kombineeritud pillid jne.).

III. Imiteerivad ja pantomiim-ette- kanded (kus sõnalist osa vähe või see üldse puudub):

- a) elavad pildid, b) päevakajaliste ja ajalooliste sündmuste kirjeldused pildis, c) naljandid.

IV. Võimlemisettekanded:

- a) rahvatantsud, b) püramiidid, c) par- tervivõimlemine, d) akrobaatika.

V. Hüüded:

- a) sõnalised hüüded, b) imiteerivad hüüded.

VI. Igasugused muud ettekanded ja võtted (ideed!) ettekannete ja üldse pi- dude, pidulike koonduste ja lõkkeõhtute huvitavaks muutmiseks. „Tulevanade“ huvitavamad tüübid.

Loodan, et Teie käesolevat üleskutset ei jäta tähele panemata ja et meie ühise töö viljana saame tuleval aastal noorkot- kaliku ettekannete kogu, mis vähendab kõikide noortejuhide vaeva sobivate ette- kannete otsimisel.

J. TEDERSOO,

Peastaabi ülem.

A. ALLIK,

Peastaabi instruktor.

MÄRKMEID „ALATI VALMIS!“ VÖISTLUSE KOHTA.

Ajavahemikus 10. okt. kuni 10. nov. peab olema sooritatud „Alati valmis!“ võistlus. Oma iseloomult see võistlus vajab tublisti eelharjutusi, sest nende praktiliste alade sooritamise kiirusest oleneb resultaat.

Senini, kui NK organisatsioon piirdus ainult kooliga, siis oli see aeg kõigiti sobiv. Nüüd, kus aga see organisatsioon on paisunud ka väljapoole kooli, satub osa rühmi raskustesse „Alati valmis!“ võistluse läbiviimisel nimetatud ajavahemikul, sest vanemaid poisse viib suvine teenistus oma kodukohast sageli väga kaugele (eriti maal) ja neil on isegi sageli raske ainult võistlusteks kohale tulla, rääkimata eelharjutustest, mida saavad koolide juures asuvad rühmad (eriti linnades) enne võistlust teha. Kuigi see on „alati valmisoleku“ võistlus, peaks selle läbiviimiseks olema kõigil rühmadel enamvähem võrdsed olukorrad, sest see on ju praegust ainukeseks üleriigiliseks mõõdupuuks rühmade paremusjärjekorra hindamisel. Pole siis ka ime, kui enne võistlust osa poisse, kes pole saanud teenistuse tõttu võistluse vastu valmistuda, tahavad rühmast lahkuda, et rühma keskmist punktide arvu mitte alla viia.

Käesoleval aastal on eriliselt päevakorras vanemate poiste organiseerimine, seepärast ärgu lasku keegi ennast heidutada sellest, kui rühma keskmine ei tule mitte küllalt kõrge, vaid arvestagu, kui võrd on tagajärg hea antud olukorras.

Elu ja tarvidused muutuvad iga arengu juures ja loodame, et Peastaap võtab järgmise „Alati valmis!“ võistlusaja mää-

ramisel seda arvesse. Kõne alla tuleb siin hilisem ajavahemik, sest talvel on juba koolist lahkunud poistel rohkem aega ja võimalust rühma tööst osa võtta.

A. Kivisikk.

TOIMETUSELE SAADETUD KIRJANDUS.

Toimetusele on tutvumiseks saadetud: 1) „Rühma aasta“, koostanud skm. H. Michelson, Eesti Skautide Maleva Peastaabiülema abi, autori kirjastusel; väikeses formaadis 24 lk.

Selle esimeses osas püüab autor anda juhtnööre rühmaga tegutsemiseks, kahjuks on aga juhised niivõrd üldpõhimõtted, et päris tuum — kuidas, mis viisil rakendada ja sisustada koondusi — jääb ikkagi võõraks. Salk kui skautliku töö põhiüksus on jäänud kõrvale — rühm peab koondusi vähemalt kord nädalas. Salga ja rühmatöö vahekord on üsna segane.

Teises osas on loetletud rida tegevusalasid rühmale, jaotatult kuudele. Meeldetuletuseks rühmajuhtidele on see üsna sobiv.

(„Kotkas“ nr. 7/8, 1936. a. on avald. umbes samasisuline kava.)

2) „Huvitavasse mänguvalda“, koostanud nskm. A. Peikel, kirjastus „Turist“ Tartu, 48 lk.

See on nooremate poiste (8—12 a.), nn. hundipogade tegevust käsitlevaist raamatust I osa (väljaanded järgnevad), mõeldud ühtlasi poiste otseselt kui ka nende töö juhtidele. Jutustav stiil on sellele raamatule sobiv. Et sellelaadilisi väljaandeid nooremaile poistele senini pole, täidab kõnesolev väljaanne esialgselt õigustatult tühiku.

Väljaandja: NK. Peastaap. Vastutav toimetaja: G. Reial.

Toimetuse nõukogu: kol.-ltn. P. Asmus, prof. E. Ein, rektor J. Kõpp, koolide inspektor J. Lang, dir. V. Neggo, prof. A. Piip ja kol. A. Traksmaa.

Toimetus: H. Treial (peatoimetaja), noortemagistrid V. Hiir (tegevtoimetaja), Lahi, K. Liping, A. Ohaka ja E. Tarn.

Toimetus-talitus: Tartus, Võidu 10, tel. 17-44.

Tellimishind: aastas kr. 1.50, 6 k. — kr. 0.80, 3 k. — kr. 0.40. Üksiknumber 15 senti, Ajakiri ilmub 12 korda aastas.